

5.1. Basiskennis kinderrechten voor toekomstige leerkrachten

Kinderrechten bieden een kader voor reflectie waarbinnen je als leerkracht zelf kan groeien en evolueren. Door zo'n kader aan te bieden, kun je als leerkracht beter inspelen op evoluties binnen de schoolcontext en in de samenleving. Vanuit een kinderrechtenbril kan je als leerkracht beter omgaan met diversiteit in de klas. Ook aandacht voor participatie als principe van kinderrechten zorgt voor een hoger welbevinden.

Meer info via

www.starttokinderrechten.be

voor LERARENOPLEIDERS
en hun **STUDENTEN**

INHOUDSTAFEL

1. Wat is de meerwaarde van kinderrechten voor toekomstige leerkrachten?	P1
2. Hoe begin je aan kinderrechten? IK-JIJ-WIJ...	P2
3. Kinderrechten = participatie?	P2
4. Kinderrechten leren, beleven en toepassen?	P3
5. Wat is het kinderrechtenverdrag?	P5
6. Welke zijn de kinderrechten?	P5
7. Waar vind je extra informatie en materiaal?	P7
8. Hebben kinderen ook plichten?	P7
9. Voetnoten	P7

1. WAT IS DE MEERWAARDE VAN KINDERRECHTEN VOOR TOEKOMSTIGE LEERKRACHTEN?

- Kinderrechten bieden een kader voor **reflectie** waarbinnen je als leerkracht kan groeien en evolueren in jouw rol en visie.
- Door kinderrechten aan te bieden als kader kun je als leerkracht beter inspelen op **evoluties** binnen de schoolcontext en in de bredere samenleving.
- Vanuit een kinderrechtenbril kan je als leerkracht beter omgaan met **diversiteit** in de klas, bijvoorbeeld het verschil in sociale achtergrond, in aanleg, in herkomst van leerlingen, in taal, enzovoort.

Ook aandacht voor **participatie als principe van kinderrechten zorgt voor een hoger welbevinden van zowel leerlingen als leerkrachten** op school doordat alle perspectieven, ook bijvoorbeeld die van kinderen in armoede, in beeld komen.

2. HOE BEGIN JE AAN KINDERRECHTEN? IK-JIJ-WIJ ...

- Kinderrechten gaan over jezelf: denk eens na over jouw kindertijd, wat je toen leuk vond en welke uitdagingen je toen ervaren hebt. Waar had je toen nood aan? Denk aan de kinderen die nu in jouw klas zitten, aan wat zij leuk vinden en hoe je kan bijdragen aan hun kinderrechten en **welbevinden** op school.
- Kinderrechten gaan over openstaan en zich inleven in anderen, over **empathie**, stilstaan bij de rechten van anderen. Over zelf de link leggen tussen onze rechten en onze verantwoordelijkheden voor de rechten van anderen.
- Kinderrechten gaan ook over ons. Denk na over iets wat je samen doet met kinderen om op te komen voor hun rechten. Dit gaat over het actief beleven van onze **rechten in groep**: elkaar informeren en samen sterk staan om op te komen voor de rechten van anderen.

Dit is het 'ik-jij-wij'-principe:

Ik heb rechten	→	werken aan emancipatie
Jij hebt rechten	→	werken aan empathie
Wij hebben rechten	→	werken aan solidariteit

De link vanuit kinderrechten(educatie) met de nieuwe eindtermen en met burgerschapseducatie wordt zeer duidelijk weergegeven door dit 'ik-jij-wij'-principe.

Rechten en verantwoordelijkheden worden onderwezen in democratische klassen en schoolomgevingen die getypeerd worden door wederzijds respect enerzijds onder de leerlingen en anderzijds tussen de leerlingen en de leerkrachten. Echte kinderrechteneducatie betekent dat kinderen worden voorzien van zowel de kennis als de vaardigheden die de basis leggen voor effectief democratisch burgerschap. Kinderrechten worden dan niet alleen onderwezen, maar ook erkend, gerespecteerd en voorgeleefd. De kinderen worden beschouwd als burgers van vandaag en niet alleen van de toekomst.¹

3. KINDERRECHTEN = PARTICIPATIE?

Wie kinderrechten zegt, zegt participatie! Participatie vormt een rode draad en is één van de **basisprincipes** van het kinderrechtenverdrag. Door **aangepaste methoden** van inspraak en participatie stel je ook zeer jonge kinderen in staat om dit recht uit te oefenen. Onderzoek over welzijn² bij kinderen toont aan dat kinderen die al over het kinderrechtenverdrag hoorden, meer welbevinden vertonen dan andere kinderen. Dezelfde studie toont ook aan dat kinderen die meer participeren en gehoord worden, zich ook beter voelen. Scholen die naar de bezorgdheden van kinderen luisteren en hen betrekken in besluitvorming kunnen ook beter omgaan met **uitdagingen zoals pesten en geweld** dan andere scholen.

4. KINDERRECHTEN LEREN, BELEVEN EN TOEPASSEN?

Kinderrechteneducatie (KRE) reikt verder dan 'lessen over kinderrechten'. Het gaat over kinderrechten leren, beleven en toepassen in de klas en op school. Het gaat erover om kinderen de kans te geven om hierin te **groeien met vallen en opstaan** en om hierover in **dialoog** te gaan met kinderen en volwassenen in een open leerproces. Echte kinderrechteneducatie koppelt woorden en daden aan elkaar. Kinderrechteneducatie is leren OVER kinderrechten, DOOR kinderrechten en VOOR kinderrechten.

//

Een leerkracht is iemand met wie je kunt praten als je problemen hebt. Die ziet als je niet goed mee bent en dan extra energie in jou steekt. Die je begrijpt, je verstaat, je thuissituatie kent en echt met je inzit. Iemand die je even gerust laat als je het moeilijk hebt.

//

//

We mochten mee beslissen over de inrichting van onze klas en we mochten voorstellen doen voor de projecten op school doorheen het schooljaar.

//

//

Het ging niet zo goed bij mij op school ... en toen ... heeft die leerkracht het verschil voor mij gemaakt...

//

5.1. Basiskennis kinderrechten voor toekomstige leerkrachten

Leren DOOR kinderrechten

→ De methode is even belangrijk als de inhoud (HOE?)

- Zorg ervoor dat kinderen hun mening kunnen uiten.
- Luister naar de mening van de kinderen.
- Respecteer de privacy van de kinderen.
- Creëer een veilige omgeving in je klas en school.
- Houd rekening met de identiteit, de eigenheid en de cultuur van de kinderen.
- Betrek de kinderen bij de organisatie van leeractiviteiten en zorg ervoor dat hun bijdragen tijdens de leeractiviteiten geïntegreerd worden.

“ We waren het niet eens met de onterechte uitsluiting van een klasgenoot. We schreven een brief naar de directie en het ministerie van onderwijs. ”

5. INFO

Leren VOOR kinderrechten

→ Om te bereiken dat kinderrechten altijd en overal toegepast worden (WAAROM?)

Kinderen worden actieve wereldburgers die opkomen voor hun eigen rechten en die van anderen, vanuit volgende waarden:

- respect voor elke mens;
- respect voor gelijkenissen en verschillen;
- verantwoordelijkheid nemen;
- gelijke kansen / equity;
- solidariteit en verbondenheid;
- respect voor natuur en hulpbronnen.

“ We leerden op school over de wereldoorlogen, het Kinderrechtenverdrag dat hieruit voortkwam en de problemen die kinderen hier en in het Zuiden hebben met hun rechten. ”

Leren OVER kinderrechten

→ Welke rechten hebben kinderen? (WAT?)

Toekomstige leerkrachten

- maken kennis met de verschillende kinderrechten;
- verwerven inzicht in het belang van kinderrechten;
- zien in dat kinderrechten universeel zijn;
- weten wie verantwoordelijk is voor de verwezenlijking van kinderrechten;
- weten waar zij terecht kunnen indien bepaalde kinderrechten geschonden worden;
- beseffen dat iedereen mee verantwoordelijk is voor de volledige verwezenlijking van kinderrechten;
- zien in dat kinderrechten verweven zitten in ons leven: het gezin, hobby's, de actualiteit, de school: wat er gebeurt op de speelplaats, schoolreglement en regels in de klas.

5.1. Basiskennis kinderrechten voor toekomstige leerkrachten

5. WAT IS HET KINDERRECHTENVERDRAG?³

In 1948 werd de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens door de Verenigde Naties (VN) aangenomen en ondertekend door alle landen van de wereld. Het doel van deze verklaring was en is ervoor zorgen dat alle mensen in de wereld een menswaardig bestaan kunnen leiden. Omdat kinderen een speciale plaats innemen in de samenleving, nam de VN in 1989 het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) aan, dat opnieuw werd bekrachtigd door bijna alle landen in de wereld. **Het IVRK bestaat uit 54 artikels die meer duidelijkheid geven over specifieke rechten die voor minderjarigen gerealiseerd moeten worden en over de speciale bescherming die zij moeten genieten.**

6. WELKE ZIJN DE KINDERRECHTEN?

Vanuit een didactisch perspectief is het moeilijk om met 40 artikels te werken in een klas. Om die reden zijn er in de loop der jaren verschillende manieren ontstaan om deze rechten te categoriseren. We werken met de volgende indeling:

Samen voor de rechten van alle kinderen!

Download de poster hier:
https://www.unicef.be/content/uploads/2014/05/Kinderrechteaffiche_NL_WEB.pdf

5. INFO

1 **Recht op een gelijke behandeling** Artikel 2, 22, 23, 30, 37, 38, 40

Elk kind moet op dezelfde manier behandeld worden. Niemand mag uitgesloten worden. Of je nu blank bent of zwart, arm of rijk, moslim of christen, dik of dun, je hebt recht op een gelijkwaardige behandeling. De overheid moet ervoor zorgen dat elk kind behandeld wordt volgens de kinderrechten.

2 **Recht op een goed leven** Artikel 24, 26, 27

Gezonde voeding, water, kleding en onderdak zijn nodig om goed te kunnen opgroeien. Alle kinderen hebben recht op drinkbaar water en eten. Kinderen mogen geen gevaar lopen door milieuvervuiling. Als ouders daar niet voor kunnen zorgen, moet de overheid een handje toesteken.

3 **Recht op een eigen mening en op inspraak** Artikel 5, 12, 13, 17

Elk kind heeft recht op informatie, een eigen mening en mag zijn eigen ideeën hebben. Volwassenen moeten hiermee rekening houden. Bij een belangrijke beslissing die over het kind gaat, moet eerst haar of zijn mening gevraagd worden.

5.1. Basiskennis kinderrechten voor toekomstige leerkrachten

4

Recht om iemand te zijn

Artikel 6, 7, 8, 14, 30

Elk kind heeft bij de geboorte het recht op een naam en het recht om zijn ouders te kennen en door hen verzorgd te worden. Kinderen hebben ook het recht om in een land te wonen. Elk kind moet op dezelfde manier behandeld worden.

5

Recht op privacy

Artikel 15

Elk kind mag bepaalde dingen voor zichzelf houden waarmee niemand zich zonder goede redenen mag bemoeien. Niemand mag zonder toestemming zijn brieven lezen of hem een slechte naam geven.

6

Recht op spel, rust en cultuur

Artikel 30, 31

Elk kind heeft het recht om zich te ontspannen en zich met leuke dingen bezig te houden: spelen, sporten, met kunst bezig zijn. Elk kind heeft het recht om informatie over zijn cultuur en zijn godsdienst op te zoeken. Hij mag zijn eigen culturele gewoontes hebben en zijn eigen taal spreken.

7

Recht op onderwijs en informatie

Artikel 28, 29, 42

Ieder kind heeft recht op informatie, op goed onderwijs en om dingen bij te leren. Sowieso hebben kinderen er voordeel bij dat ze zo lang mogelijk naar school kunnen gaan en dat ze zich er goed voelen. Voor kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar, moet onderwijs gratis zijn.

8

Recht op een gezin

Artikel 5, 9, 10, 11, 18, 20, 21, 25

Elk kind heeft het recht om bij zijn ouders of andere familie te leven, ook in een ander land. Kinderen mogen niet tegen hun wil bij hun ouders weggehaald worden, tenzij in hun eigen belang. Na een scheiding heeft een kind recht op contact met beide ouders.

9

Recht op gezondheidszorg

Artikel 24, 26, 27

Kinderen hebben recht op gezonde voeding, verzorging en gezondheidszorg. Als een kind ziek is, moet hij of zij naar de dokter kunnen gaan. Kinderen die iets ergs hebben meegemaakt, moeten extra verzorging en aandacht krijgen. Elk kind met een handicap heeft recht op een zo goed mogelijk leven, met een aangepaste verzorging om zo zelfstandig mogelijk te kunnen leven.

10

Recht op veiligheid en bescherming

Artikel 6, 19, 24, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40

Kinderen moeten veilig kunnen opgroeien en beschermd worden tegen mishandeling, uitbuiting, oorlog, geweld, drugs ... Kinderen die geen gezin meer hebben, moeten door de overheid in een veilige omgeving ondergebracht worden.

Kinderen die werken, moeten beschermd worden tegen uitbuiting. Zij mogen geen gevaarlijk of ongezond werk doen of werk waar ze nog te jong voor zijn.

Kinderen mogen niet in een leger vechten of betrokken worden bij een oorlog. Kinderen die slachtoffer zijn van een oorlog of geweld moeten op de juiste manier opgevangen worden.

Een kind mag niet onwettig opgesloten worden en enkel als er geen andere oplossing is. Als één van de ouders een kind ontvoert, moet de overheid optreden.

11

Recht om samen te komen met anderen

Artikel 16

Kinderen hebben het recht om bij elkaar te zijn, zich bij een vereniging aan te sluiten of zelf een club op te richten. Ze moeten wel rekening houden met de wet en met de rechten van anderen.

12

Verantwoordelijkheid van ouders en overheid

Artikel 4, 5, 18, 19

De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van alle kinderen te realiseren. De ouders en voogden verzorgen en beschermen de kinderen, en moeten hen (bege)leiden in de uitoefening van hun rechten. De overheid ondersteunt hen hierbij.

7. WAAR VIND JE EXTRA INFORMATIE EN MATERIAAL?

Op de website van UNICEF België (www.unicef.be/leerkrachten) en het Partnerschap voor Kinderrechtenscholen (www.kinderrechtenschool.be) vind je info, materiaal en publicaties over het Kinderrechtenverdrag en de kinderrechten.

Het Kinderrechtencommissariaat, opgericht door het Vlaams Parlement, is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten. Hoe het commissariaat die rol maakt, lees je op de website www.kinderrechtencommissariaat.be.

Via deze [link](#) vind je een werkblaadje met een overzicht van verschillende instanties waar je in Vlaanderen terecht kan bij problemen met kinderrechten.

8. HEBBEN KINDEREN OOK PLICHTEN?

Behalve rechten, hebben volwassenen en kinderen ook plichten. Dat zijn dingen die je moet doen. De rechten van kinderen brengen volgende plichten met zich mee:

- **voor volwassenen:** zij hebben bijvoorbeeld de plicht te zorgen voor voeding, kleding en onderdak voor kinderen, zodat die kunnen opgroeien tot volwaardige leden van de samenleving.
- **voor regeringen:** zij hebben bijvoorbeeld de plicht te zorgen voor goed onderwijs en een goed functionerend rechtssysteem, zodat ouders hun verantwoordelijkheden ten opzichte van kinderen kunnen waarmaken.
- **voor kinderen zelf:** zij hebben allemaal recht op onderwijs, maar zijn ook verplicht om te leren. In de praktijk betekent dit voor de meeste kinderen naar school gaan.

In het kader van kinderrechteneducatie vertrekken we hiervoor vanuit het 'ik-jij-wij'-principe. Wanneer kinderen zelf de link leggen tussen hun rechten en hun plichten ontdekken ze waar ze hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Op deze duurzame manier leren ze hun plichten.

Ik heb rechten	→	werken aan emancipatie
Jij hebt rechten	→	werken aan empathie
Wij hebben rechten	→	werken aan solidariteit

9. VOETNOTEN

1 Bronnen: MARIS, G. "Recht in de roos"; Vormen vzw, 2010; Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, "Kinderrechteneducatie in het onderwijs" Kinderrechtencoalitie, 2014 (p.16-25).

2 "Child Rights Education Toolkit: Rooting Child Rights in Early Childhood Education, Primary and Secondary Schools". UNICEF, Geneva, 2014.

3 <http://www.schoolforrights.be/nl/het-kinderrechtenverdrag>.